

AKYS-tiedote
marraskuu 2005

جمعية الصداقة الفنلندية - العربية

AKYS-TIEDOTE

Marraskuu 2005

Arabikansojen ystävyysseura,
www.kaapeli.fi/akys

AKYS

PL 698

00101 Helsinki

Päätoimittaja Ilona Junka

Taitto Ari Sardar

Kansikuva Kare Pohjavirta

Pääkirjoitussivu

- Kirje vankilasta
Samih Al-Qassem 3

- Vangitut
Ilona Junka 3

Palestiina

- Tahtipuikot pysyvät tiukasti
vanhan taktikon käsissä
Pertti Multanen 4

Solidaarisuustyö

- Medianomiopiskelijat
kouluttajina Betlehemissä
Sanna Pitkänen 7

- **Diabeteskeräys myötätuulessa**
Ilona Junka 9

- **Kesäleiri yhdistää pakolaislapsia**
Kirsti Palonen 10

AKYS

Ota yhteyttä 12

AKYSin tukitilit 12

Kulttuuri

- Arabialaisen musiikin lähteillä
Elina Wallin 13

Irak

- Irakin syvenevä kriisi
Pertti Multanen 14

Jemen

- Sairaanhoidajana Jemenissä
Maria Westerlundin haastattelu,
Ilona Junka 15

Kirje vankilasta

Äiti

*Minuun koskee, äiti,
että sinä puhkeat kyyneliin
kun vieraat koputtavat oveesi
ja kysyvät minua.*

*Mutta minä uskon, äiti,
uskon,
että elämän suuruus
syntyi vankilassani.
Ja minä uskon, äiti,
että viimeinen vieraani
ei ole sokea lepakko.
se on päivä.
Se on varmasti päivä.
Uusi päivä.*

Samih Al-Qassem

Samih Al-Qassem erotettiin opettajan toimestaan ja vangittiin v. 1964. Vankeusajan jälkeen hänet eristettiin kotikaupunkiinsa Haifaan v. 1967 ja suljettiin myöhemmin kotiarestiin. Poliisi kidutti häntä ja hänen kirjojaan takavarikoitiin lainvastaisesti.

Vangitut

Yhdysvaltain Irak-seikkailu on alkanut poikia skandaaleja yhä tihevään tahtiin. Abu Ghraibin kidutuksista nousseen kohun vaimennettua tuli julki vankien pitäminen salaisissa paikoissa ympäri maailmaa, muun muassa joissakin Itä-Euroopan maissa, sekä USA:n vakavat ihmisoikeusrikkomukset vankien kohtelussa. Vankeja saatetaan pitää maanalaisissa pimeissä selleissä ja heihin käytetään tehostettuja kuulustelumenetelmiä, joihin kuuluu myös kidutus. EU:kin on herännyt tutkimaan, pidetäänkö näitä vankeja EU-jäsenyyttä hakeneissa maissa ja missä määrin ihmisoikeuksia on rikottu.

Irakin kaoottisten olojen takia ihmisoikeusrikkomukset siellä jäävät suurelta osin maailmalta pimentoon. Palestiinan

pidempään kestäneestä tragediasta on saatavilla hieman tarkempaa tietoa. Palestiinalaisten raporttien mukaan Israel on miehityksen alusta lähtien pidättänyt noin 650 000 palestiinalaista miestä, naista ja lasta ja pitänyt heitä pitemmän tai lyhyemmän ajan vangittuna. Vuoden 2000 syyskuun jälkeen kaikkiaan 35 000 palestiinalaista on ollut Israelin toimesta pidätettynä, näiden joukossa 3 000 lasta. Tällä hetkellä Israelin vankiloissa istuu 8 500 palestiinalaista, joita pidetään vangittuina ilman oikeudenkäyntiä. Lapsia viruu vankiloissa yli 300. Vankeja kidutetaan yleisesti, jopa kuolemaan asti. Myös lapsia kidutetaan. Kaiken kaikkiaan, vangitsemiset koskevat lähes jokaista palestiinalaista perhettä. Toimillaan Israel syventää tietoisesti

palestiinalaisten oikeutettua katkeruutta ja vaikeuttaa rauhan saavuttamista. Näin menettelemällä ei varmasti ainakaan suojauduta terrorismilta, vaan pikemminkin kasvatetaan uutta itsemurhiin valmista sukupolvea.

Arabikansojen ystävyysseura ja Psykologien Sosiaalinen Vastuu lähettivät lokakuussa tervehdyksen kaikille syyttömästi vangituille palestiinalaisille. Näitä terveisiä luetaan ääneen Palestiinan televisiossa niin, että vangitut ja vankien omaiset voivat ne kuulla. Vaikka tervehdyksen lähettäminen ei tee vangitusta vapaita, se voi kuitenkin lohduttaa, minkä lisäksi ulkomailta tulevat terveiset ovat Israelille muistutus siitä, että heidän toimiaan seurataan maailmalla.

ILONA JUNKA, AKYSIN PUHEENJOHTAJA

Tahtipuikot pysyvät tiukasti vanhan taktikon käsissä

Harvoin muistan arvioineeni Lähi-idän tilanteen kehityksen jotakin näkymää niin väärin kuin reilu vuosi sitten, helmikuussa 2004, jolloin Helsingin yliopiston tiedotuslehti Yliopisto julkaisi haastatteluni, jonka tekijä oli *Jani Saxell*. Tuolloin olivat ensi tiedot mahdollisesta Gazan alueen siirtokuntien tyhjentämisestä tulleet julkisuuteen ja joitakin ns. laittomia siirtokuntia alettu tyhjentää Länsirannalla. Arvioin tuolloin (Yliopisto, nro 3 / 2004) että: ”Armeija tyhjentää median edessä muutamien kymmenten ihmisten asuntovaunusiirtokuntia. Todella tärkeisiin siirtokuntiin koskeminen edellyttäisi Sharonilta taktista täyskäännöstä.”

Tämän taktisen täyskäännöksen Israelin pääministeri *Ariel Sharon* kuitenkin teki määrätessään armeijan viime kesänä tyhjentämään koko Gazan alueen juutalaissiirtokunnista. Sotilallehan taktiikka on aina osa eloonjäämistäis-telua, valmistautumista hyökkäykseen entistä tehokkaammilla keinoilla. Tätä ei ainakaan Sharonin, yli puoli vuosis-
taa palestiinalaisten vastarintaa kukista-
neen taktikon kohdalla voi hetkeksikään unohtaa. Israelilaisessa julkisuudessa Gazan tyhjentäminen on ollut puolisen-
toista vuotta ykkösuutinen tavalla, joka on työntänyt kaiken muun taakseen.

Gazan hallussapito oli Israelille ja sen tukijoille tullut liian kalliiksi hyötyyn verrattuna. Tämän Sharonin pääministerinä joutui näkemään avoimin silmin, vaikkakin tilanteen vaatimusten ymmärtäminen on täytynyt olla hänelle yhtenä siirtokuntaliikkeen vahvimpana kummit-
setänä äärimmäisen katkera kalkki nau-
tittavaksi.

Vaikka tiedän tämän vertauksen erityisesti ärsyttävän Israelista puhuttaessa, on Gazasta vetäytyminen kehitysmaa-
tutkijan tunteman siirtomaahistorian perspektiivistä katsottaessa verrattavissa kolonialismista vapautumisen jak-
soon, jolloin entisten siirtomaavaltiojen ja niiden alusmaiden historiassa nähtiin paljon taktisia vetäytymisiä ja siirtoja. Näiden päätarkoitus oli useasti lykätä edessä väistämättä olevaa miehittyjen maiden vapauttamista niin kauas kuin mahdollista ja samalla yritys varmistaa näiden alueiden epäsuora, mutta tosiasiallinen kontrolli vielä mahdollisen itse-
näistymisen jälkeenkin.

Ei kenraali Sharoninkaan tavoitteena ole itsenäisen Palestiinan valtion luominen, vaan tämä taitava taktikko pelaa tällä hetkellä peliä paitsi omalla poliittisella tulevaisuudellaan, niin myös koko Israelin valtion tulevaisuudella. Gazasta vetäytyminen tarjosi Sharonille savuverhon kaapata strategisesti verrattomasti paljon tärkeämpi Länsiranta, uskonnollisille juutalaisille muinaisen Israelin kuningaskuntien komeasti kalskahtavat Juudea ja Samaria, omasta mielestään ikuiseen otteeseensa. Sen mukana vieläkin tärkeämpi sionismin symboli – Jerusalemin - on tarkoitus sementoida juutalaisvaltion otteeseen.

Lainatakseni Sharonin hengenheimo-
laista, jonka kanssa ennen Irakin sotaa jouduin muutaman kerran julkiseen väittelyyn hänen tuolloin kannattaessaan ja kehottaessaan Bushin hallintoa hyökkäämään Irakiin, Helsingin juutalaisen seurakunnan hallintoneuvoston puheenjohtajaa Gideon Bolotowskya artikkelissa ”Historia alkaa Mooseksen kirjoista” (Jedidut – Suomi-Israel yhdistysten liiton julkaisu, nro 1 / 2002): ”Historian pyhittäminen on keskeinen elementti niin juutalaisessa uskonnossa kuin juutalaisessa kulttuurissa yleisem-
minkin. Israelin kulttuuri on historian idean ensimmäinen kirjoittaja. Väite, että kreikkalaiset aloittivat historian kirjoittamisen, on myytti.”

Fundamentalistit joutuvat pettymään

Siitä mihin tämä ”historian pyhittäminen” ja uskonnon ja politiikan yhteen kietoutuminen käytännössä johtaa, näimme esimakua Gazan tyhjentämi-
sen yhteydessä. Varsinainen yhteenotto tullaan aikanaan näkemään sitten kun Länsirannan tyhjentäminen on vuoro-
sa. Gazassa juutalaisten siirtokuntien ja siirtokuntalaisten tueksi marssi joukko nuoria aktivisteja Länsirannan funda-
mentalistisimmista siirtokunnista omaan ”oranssiin vallankumoukseensa”. He marssivat sinne vakuuttuneina siitä, että he olivat Jumalan valitsema, pyhä ja tehtävänsä määrätty taivaallinen sotajoukko, jolla tulisi olemaan ihmeitä tekevä kyky muuttaa historiaa. Tämä viesti ei kuitenkaan tuntunut tavoittavan israelilaisten enemmistöä, joka kylläkin on sionistisen nationalismiin läpitukenmaa,

mutta kuitenkin kaukana näistä uskonnollisista fundamentalisteista.

Aktivistit tulkitsevat enemmistön reaktion osoitukseksi siitä, kuinka kauas juutalaisen uskonnon perusteista Israelin juutalaisten enemmistö on vajonnut. Juopa juutalaisen valtion ja yleisemmin maailman juutalaisten keskuudessa vaikuttavien eri suuntausten välillä kasvoi. Uskonnolliset fundamentalistit joutuivat pettymään katkerasti, Israelin jumala ei tullutkaan heidän avuksensa.

Tässä pätee 1960-luvun laulun sanoista opittu totuus: ”historian kulkua ei taaksepäin voi tuupata”. Sharonin ja Likudin johtaman koalitionhallituksen taktiikka voi viivästyttää Palestiinalaisvaltion perustamista, mutta ei estää sitä. Nämä juutalaisten fundamentalistien taivaalliset sotajoukot eivät myöskään pysty Palestiinan valtion syntyä estämään, mutta he ja heidän asenteensa kykenevät kyllä tekemään paljon hallaa juutalaisvaltiolle itselleen.

Sotarikollinen Yhdistyneitten Kansakuntien yleiskokouksessa

Harvoinpa on nähty tilannetta, jonka Gazasta vetäytyminen tärkeältä osaltaan kansainvälisen ilmapiirin muuttajana mahdollisti. Vielä joku aika sitten olisi tuntunut aika mahdolliselta nähdä Israelin pääministeri YK:n käytävillä. Israelin pääministeri Ariel Sharon puhui Yhdistyneitten Kansakuntien yleiskokouksessa syyskuun 15. päivänä 2005. Sharonin itsevarma, jopa harkitun ylimielinen puhe kertoi, ainakin minulle, harvinaisen selvän sanoin, mistä Gazasta vetäytymisen taktisessa vedossa oli kysymys. Sharon saapui YK:n yleiskokoukseen rauhanetoja sanelevana voittajana.

Seuraavassa siteeraan Sharonin YK:ssa pitämää puheita israelilaisen sanomalehden Haaretzin verkkoversiossa ilmestyneen tekstin pohjalta. Suomennukset ovat omiani, tarkistamattomia. Sharon aloitti, tervehdittyään aluksi ystäviä ja kollegoita, YK:n jäsenvaltioita, ja jatkoi heti aluksi: ”Tulin tänne Jerusalemissa, kaupungista, joka on ollut juutalaisen kansan pääkaupunki yli 3 000 vuotta ja on jakamaton ja ikuinen Israelin valtion pääkaupunki.” Jo tässä avauksessa on helppo kuulla terävät piikit erityisesti palestiinalaisten ja arabivaltioiden, jopa

Kuvasarja, lasten tuskaa Gazassa v.2004, kuvat Tuija Hakkarainen

koko islamilaisen maailman suuntaan.

Sharon jatkoi: ”Seison tässä kansojen portilla juutalaisena ja demokraattisen, vapaan ja suvereenin Israelin valtion muinaisen kansan ylepanä edustajana, kansan, jonka anti sivilisaatiolle, etiikan, oikeuden ja uskon arvoille ulottuu koko maailmaan ja kattaa (encompasses) historian.” Edelleen: ”Synnyin Israelin maassa, pioneerien (ensimmäisten maahanmuuttajien – PM) poikana – kansan, joka sai maan kukoistamaan ja joka ei halunnut taisteluita – kansan, joka ei tullut tänne karkottaakseen sen asukkaita.”

Puheen sävy on kauttaaltaan aika haastava, jopa provosoiva, ja osoittaa enemmänkin Sharonin luottamusta mahtaviin tukijoihinsa myös YK:ssa kuin halua todelliseen kompromissiin tai edes tasavertaiseen keskusteluun rauhan edellytyksistä. Enemmänkin kysymys oli harvinaisen epädiplomaattisesta sanelupolitiikasta niin palestiinalaisten kuin yleisemmin arabien suuntaan, politiikasta, johon taustan sotilaallisella, poliittisella ja taloudellisella mahdollaan varmistaa USA.

Ja tämän puheen pitäjäksi YK:n yleis-

kokouksen puhujakorokkeelle nousi vanha sotaratsu, jonka kädet ovat vuosikymmenien ajalta värjäytyneet palestiinalaisten vereen. Kenraali, joka Libanonin sodan aikana Israelin silloisena puolustusministerinä salli falangistiliittolaistensa järjestämän verilöylyn Shabran ja Shatillan pakolaisleireissä.

Tätä tekoa palestiinalaiset voivat tuskin koskaan unohtaa. Mutta maailma näyttää helposti pystyneen unohtamaan tämän verilöylyn kuten Sharonin sotarikollisen taustankin, Gazasta vetäytymisen sädekehä sokaisee helposti katseen.

Näin näyttää voivan käydä myös heikennyille YK:lle, jonka vastuu palestiinalaisten kärsimyksestä on, käyttääkseni Sharonin Jerusalemiin liittämää määretä, jakamaton.

Yhdistyneille Kansakunnille Sharonilla oli tiukat terveiset: ”Toivon, että katuvat uudistukset, joita YK:ssa tapahtuu sen 60. juhluvuonna, sisältävät myös perusteellisen muutoksen ja parannuksen Yhdistyneitten Kansakuntien ja sen järjestöjen ja instituutioiden suhtautumisessa Israelin valtioon.”

Sharonin johtaman hallituksen, kuten sen monien edeltäjienkin, suhde YK:hon muistuttaa USA:n nykyisen Bushin johtaman republikaanihallinnon YK-suhteita. Lievästi sanottuna ilmapiiri on ollut epäluulojen ja epäluottamuksen kyllästämä. Suhteissa on kuitenkin tässäkin tapauksessa, kuten aina, vähintään kaksi osapuolta eikä Israelin käyttäytyminen ole tehnyt YK:lle helpoksi ylläpitää edes normaaleja jäsenvaltiusuhteita tähän valtioon. Tämän ovat liian monet YK:n Palestiinan tilanteeseen ja erityisesti sen ihmisoikeustilanteeseen tutustumaan lähetetyt korkeat edustajat saaneet tuta.

Israelin hallituksen vastuuton lyhytnäköisyys?

Paitsi Sharonin itsevarmuus hänen YK-puheessaan, ovat viime viikkojen tapahtumat kentällä näyttäneet kehityksen suuntaa. Gazasta vetäytyminen aloitti karkealla tavalla Israelin itse ja avoimen yksipuolisesti määrittelemien rajojen ja rauhannehtojen sanelemisen toteuttamisyhteyden. Gazasta vetäytyminen oli tarpeen, koska alueen miehityksen Israelin taloudelle ja jopa yhteiskuntamoraalille aiheuttama raskaus kasvoi kohtuuttomaksi. Taktikko näki tässä tilanteessa parhaaksi vetäytyä ryhmittäkkeen joukkonsa uuteen hyökkäykseen. Sharonille hyökkäys on parasta puolustusta.

Kansainvälisten suhteitten kannalta Gazasta oli tullut riippakivi, joka rapautti Israelin arvovaltaa. Painosta oli syytä päästä eroon. Hamasin Palestiinassa ja erityisesti Gazassa edustaman uskonnollis-poliittisen liikkeen voiman kasvu, jota Israel aikanaan selkeästi edesauttoi rakentaessaan vastavoimaa Fatahille ja PLO:lle, oli aikapommi, joka tikit-

ti myös Israelin miehityshallinnolle ja tikittää nyt Sharonin johtoasemalle Likud-koalitiiossa ja Israelin hallituksessa. Hamasin kontrolli oli Sharonin taktiikan mukaisesti viisainta siirtää nykyiselle palestiinalaishallinnolle. Samalla luotiin varsinainen kiristysruuvi, joka aina tarvittaessa mahdollistaa palestiinalaisjohdon tarkoitushakuisen syyttämisen.

Silmänräpäyksessä palattiin edesmenneen palestiinalaisten kansallisen liikkeen vuosikymmenien johtohahmon, Jasser Arafatin tai Abu Ammarin, elämän loppuvuosiin, jolloin Sharonin hallinto ja myös taustalla vaikuttava Bushin hallinto käytti tekosyynään rauhansopimusten etsinnän mahdottomuudelle sitä, että palestiinalaispuolella ei ollut uskottavaa neuvotteluosapuolta. Nyt Abu Mazen, Mahmud Abbas, joutuu syömään niin Sharonin hallituksen kuin Bushin joukkueen kädestä ollakseen ”uskottava” ja hyväksyttävä johtaja, ja rapauttaa samalla omaa, toistaiseksi muutenkin aika olematonta arvovaltaansa, palestiinalaisten silmissä.

Heti Gazasta vetäytymisen nostattaman pilven varjossa Sharonin hallinto alkoi suorittaa määrätietoisia toimia otteen tiukentamiseksi Länsirannalla. Turvamuuriksi kutsutun, Palestiinaa entistä vaikeammin hahmottuvaksi kokonaisuudeksi pilkkovan muurin, ja monet palestiinalaiskylät epätoivoiseen tilanteeseen syöksevän liikkumiseen rakentaminen jatkuu. Jerusalemin lähi-alueiden suurten siirtokuntien liittämistä Jerusalemiin suunnitellaan avoimesti tavalla, joka taas kerran vaikeuttaa palestiinalaisten elämää ja lisää liikkumisen vaikeutta sekä pidentää kohtuuttomasti välimatkoja, ja uhkaa jopa katkaista kokonaan palestiinalaisen Länsirannan maantieteellisen yhtenäisyyden.

Jokainen, joka on itse avoimin silmin liikkunut Länsirannalla, on nähnyt kuinka epätodellisissa tilanteissa palestiinalaiset yrittävät selvitä jokapäiväisen elämän haasteista, jo pelkästään siirtokuntalaisille ja armeijalle varattujen alueiden ja palestiinalaisilta suljettujen siirtokuntiin johtavien tai sotilaille varattujen teiden puristuksessa. Nyt on jokainen saanut nähdä, että vaikka Israelin armeija on vetäytynyt Gazasta, on se jo useamman kerran operaatio

”Ensisateen” aikana kylvänyt pommeja asutuskeskuksiin, tappanut palestiinalaisia vastarintataistelijoita, ryhtynyt laajoihin vangitsemisiin, määrännyt amerikkalaisvalmisteiset F-16 hävittäjänsä kylvämään tuhoa Gazassa. Kaikki selkeästi toimenpiteitä, jotka vahingoittavat vakavalla tavalla valmistautumista Palestiinassa edessä oleviin vaaleihin ja horjuttavat palestiinalaishallinnon asemaa entisestään.

Näillä todella yksipuolisilla, mutta samalla korostetusti viime vuosien matalan intensiteetin sodissa käytössä olleilla, voimaa ja voimapolitiikkaa projisoivilla toimilla, ei palestiinalaishallinnon mahdollisuuksia kontrolloida yhteiskunnallista tilannetta tai vetää poliittisia vastustajia mukaan poliittiseen prosessiin tehdä yhtään helpommaksi – päinvastoin. Israelin johto näyttää varanneen itselleen oikeuden päättää millä ehdoilla, jos yleensä, vaalit palestiinalaisalueilla voidaan järjestää. Ja Mahmud Abbas vaikuttaa tässä tilanteessa Sharonin panttivangilta, ei tosin ihan vielä tyrmään suljetulta kuten Arafat aikanaan.

Erytyisesti Israelin päättäntävaltaan tuntuu jätetyn Hamasin mahdollisuus kytkeytyä poliittiseen prosessiin tai toisaalta palestiinalaishallinnon mahdollisuus vetää Hamas mukaan yhteiskunnan muovaamiseen vaalien kautta. Sharonin hallinnolta on todella lyhytnäköistä, jos se uhkauksiensa mukaan estää Hamasin osallistumisen vaaleihin, joihin järjestö itse on tällä kertaa päättänyt osallistua.

Tulevan palestiinalaishallinnon legitimitteetti oman kansansa silmissä riippuu ratkaisevasti siitä, kuinka kattavasti palestiinalaisyhteisön edustavuus toteutuu vaaleissa. Hamasia ei tässä prosessissa yksinkertaisesti voi ohittaa. Jos yhtenäisyyden ja hallinnon laillisuuden ehto ei toteudu, eivät tulevaisuudennäkymät ole ruusuisia. Irakin tragedia ja yhteiskunnan hajoaminen eri suuntaan vetäviin voimiin ja ajautuminen sisällissodan partaalle, on pahimmillaan uhkakuva myös Palestiinassa.

20.10.2005

PERTTI MULTANEN

HELSINGIN YLIOPISTO

KEHITYSMAATUTKIMUKSEN LAITOS

Muuri ympäröi jo melkein koko Betlehemin kaupungin.

Turun Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Turun kristillinen opisto ovat tehneet Suomen ulkoasianministeriön tukemaa kehitysyhteistyötä Betlehemissä jo usean vuoden ajan.

Kehitysyhteistyön kautta Turun Diakonia-ammattikorkeakoulun medianomiopiskelijat ovat päässeet matkustamaan Palestiinaan, jossa he ovat opettaneet paikallisille opiskelijoille digitaalisia media-taitoja. Betlehemin yliopistolla annettavan digivideo- ja verkkotekniikkaopetuksen lisäksi koulutustarjontaa ollaan laajentamassa radio-opetukseen.

Medianomiopiskelijat kouluttajina Betlehemissä

Muuri on täynnä erilaisia mielenilmaisuja ja kuvia.

Usimman Digital Media Education in Palestine – projektin koulutusjaksot alkoivat yliopistolla syyskuussa.

- Koulutus yliopistolla sujui todella hyvin. Monilla videokurssin opiskelijoilla oli jo ennestään kokemusta digivideokameran käytöstä ja editoimisesta. Opiskelijat ottivat avoimesti ja iloisesti opetuksemme vastaan. Lopputöinä teimme neljä viiden minuutin dokumenttia, joissa on journalistinen näkökulma, kertoo kuukauden koulutusjaksolta palannut televisiovuoden opiskelija *Anna Palmén*.

Koulutusjakson aikana Gazassa olleet levottomuudet eivät välittyneet Betlehemiin asti.

- Betlehem oli huomattavasti eläväisempi kaupunki kuin viime vuonna. Turisteja näkyi kadulla enemmän ja uusia kauppoja oli avattu. Ristiriitaista on kuitenkin se, että muuri Betlehemin ympärillä vaan laajenee jatkuvasti. Paikallisten ihmisten ajatuksista huokui kuitenkin usko parempaan tulevaisuuteen. Paikalliset ovat todella avoimia ja vieraanvaraisia. Betlehemistä on tullut minulle kuin toinen koti, Anna jatkaa.

Koulutusjakson aikana projektikoulut-

Digivideokurssin opiskelijat kuvaavat palestiinalaisesta perinnettansista kertovaa lopputyötään Beit Jalassa.

tajat vierailivat myös monissa eri paikoissa ja kaupungeissa, joista varsinkin Ramallah jäi Annan mieleen.

- Oli hienoa päästä erilaiseen palestiinalaiseen kaupunkiin. Ramallah oli vilkas ja länsimaalaisen oloinen kaupunki. Kävimme myös Arafatin haudalla, jota

Sotilaat vartioivat Arafatin hautaa Ramallahissa.

sotilaat vartioivat. Paikka oli todella koskettava.

Koulutushankkeesta on tietoa osoitteessa www.tutka.org/palestiina

TEKSTI SANNA PITKÄNEN
KUVAT ANNA PALMÉN

Diabeteskeräys myötätuulessa

Arabikansojen ystävyysseuran projekti auttaa Betlehemin diabeetikkolapsia paisui kevään lopulla. Tuolloin soitin oman lääkäriini kehoituksesta insuliinia valmistavalle Novo Nordiskille, joka tuli apuun.

Siinä missä Arabikansojen ystävyysseuran tavoitteena on edistää diabeteskoulutusta tukemalla lasten kesäleirien järjestämistä, Novo Nordisk suurempine voimavaroineen sitoutui maksamaan kaikille Betlehemin diabetesyhdistyksen kirjoissa oleville n. 70 lapselle Novomix-insuliinin, joka on laadukkaampaa kuin Maailmanpankin alueella tarjoama erittäin vanhanaikainen insuliini, verensokerin mittaustar-

vikkeet sekä lupasi huolehtia siitä, että lapset ja perheet saavat myös tarvittavaa opastusta. Lisäksi Novo Nordisk lahjoitti yhdistykselle kymmenen tietokonetta internetkahvilan perustamiseen. Tämä on hieno avaus ulkomaailmaan Betlehemissä, jossa ihmisten liikkumismahdollisuudet ovat Israelin eritysmuurin takia rajoittuneet minimiin; rakenteilla oleva muuri katkaisee valmistuttuaan käytännössä kaikki ulospääsytiät Betlehemistä.

Kuluneen kesän leirille osallistui 55 diabeetikkolasta ja –nuorta ja sen lisäksi saman verran lapsia ja nuoria, joilla ei ollut diabetesta. Suomalaislasten leireihin verrattuna Betlehemin leiri oli vaatimaton. Tarkemmin ottaen leiri oli kesäkoulu, jonne tultiin päivittäin kahden viikon ajan. Leiri pidettiin koulurakennuksessa. Paikalla vierailut suomalainen *Mia Flåte* kertoo:

-Leiripäivät alkoivat yhdeksältä. Leiriohjelmaan kuului askartelua, laulua,

leikkejä. Vanhemmille lapsille ja teini-ikäisille oli ohjattuja "tai-chi" harjoituksia. Nuoret tekivät leirin loppujuhlaan näytelmän, jossa kaksi perhettä (= perheen miehet) tapasivat toisensa kosinnan merkeissä eli käytiin miesten keskustelu perheiden yhdistämisestä. Näytelmä huipentui suureen katastrofiin, kun miniää hakeva perheenisä kuuli tytön diabeteksestä. Paljon huutoa, ja 'wallahia'.

Sketsin voimalla purettiin traumaa siitä, että diabeetikotytöillä ei juuri ole toiveita päästä avioon.

Vaikka Betlehemin diabeetikkojen tuoksi on nyt saatu suuri Novo Nordisk, suomalaista keräystä tarvitaan silti, sillä AKYS on sitoutunut rahoittamaan kesäleirikustannuksia. Tänä kesänä AKYS toimitti Betleheemiin 1 500 euroa, mikä jo helpotti tilannetta siellä, vaikka ei vielä riittä, kun kesäleirillä järjestetään ohjelmaa ja ruokitaan noin sata ihmistä. AKYS on hakenut ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöjen hanketukea näihin kesäleireihin vuosille 2006-08. Päätös UM:n tuesta tulee vuoden lopulla. UM:n

tukeen sisältyy aina ehto, että tukea hakevan järjestön on kerättävä itse kokoon 15 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Jos päätös on myönteinen, kuten uskon ja toivon, AKYS sitoutuu huolehtimaan omavastuuosuudesta näiden kolmen vuoden ajan. Keräyksen tilinumero on 800013-990505. Tukijoille toimitetaan erikseen tietoa hankkeen etenemisestä.

ILONA JUNKA

Leirilippis nostaa hymyn.

Ayab-nuken teko vaatii keskittymistä.

170 eri-ikäistä lasta ja nuorta tai vammaista aikuista eri puolilta Syyriaa. Kaikki palestiinalaisia, jo syntymästään asti pakolaisia. Kaikki köyhistä perheistä, osa täys- tai puoli-orpoja. Viikon ajan kesäkuussa he eivät olleet köyhiä eivätkä kipeitä. Aika kului omassa ”pienoisvaltiossa” Tartusin rannikkokaupungissa Etelä-Syyriassa.

Kesäleiri yhdistää pakolaislapsia

Eläkeikää lähestyvälle psykologille oli ainutlaatuisen kokemus nukkua korkeintaan kymmenen neliömetrin huoneessa viiden vapaaehtoistyöntekijän kanssa. ”Ylemmän kerroksen väki” nukkui kolmistaan kahdessa vierekkäisessä sängyssä. Me kolme alakertalaista taas lattiapatjoilla 90-asteen kulmassa sänkyyn. Tilaa ei olisi ollut tarpeeksi, jos emme olisi työntäneet jalkojamme sängyn alle. Mutta kyllä kannatti.

Lasten päivittäisistä tarpeista ja leirin ohjelmasta huolehti UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East). Aamut alkoivat seitsemältä yhteisellä jumpalla sädehtivän Välimeren rannalla. Päivä sisälsi jatkossa vapaampaa liikuntaa, mutta myös toimintaa pienryhmissä, esim. tietokoneopiskelua, valokuvausta, kansantanssien opettelua. Olin leirillä palestiinalaissyomalaisen *Jumana Kasimin* kanssa, joka on kumppanini opetusministeriön tukemassa Psykologien Sosiaalinen Vastuu ry:n (PSV) Satusilta - rauhansilta -hankkeessa. Leirillä meillä oli oma sadutusryhmämme.

Jokainen päivä huipentui iltajuhlaan. Orkesteri soitti täystehoihin pystyvien äänentoistolaittein vahvistettuna. Erittäin musikaaliset aikuiset kehitysvammaiset tanssivat ja lauloivat riehakkaan juhlatunnelman käyntiin heti ensimmäisestä illasta. Juhlissa oli leikkejä, lasten harjoittelemaa ohjelmaa, Super star -kilpailu ja lopuksi disko arabialaisin rytmein.

Satusilta Suomesta Syyriaan

Yhdeksän rohkeaa lasta ja nuorta uskaltautui Jumanan ja minun ohjaamaan Satusilta-ryhmään, joka oli tämän vuoden leirin uutuuksia. Suurin osa osallistujista oli päässyt hiukan kymmenen vuoden paremmalle puolelle. Myöhemmin uusia osallistujia ”karkaili” muista ryhmistä, eikä meillä lopulta ollut tarkkaa käsitystä, montako lasta viikon aikana osallistui ryhmämme toimintaan. Olimme koulutaneet saduttajiksemme *Rudainan* ja *Firyalin*, vapaaehtoisina leirillä toimivan lastentarhanopettajan ja sosiaalityöntekijän. Oma ammatillinen kokemus auttoi heitä ymmärtämään sadutuksen perusidean erittäin nopeasti.

Aloitimme sadutuksen yksinkertaisimmasta perusmallista, jossa kukin yksittäinen lapsi kertoo tarinansa saduttajalle. Satujen aihealueita ei rajattu. Kertoja valitsi itse, mitä ja miten hän kertoi. Saduttajan tehtävänä on kirjata tarina sellaisenaan muistiin. Kun satu on valmis, hän lukee sen kertojalle, ja kertoja voi halutessaan muuttaa tai korjata kertomustaan.

Sadutusta inspiroi satusillan avaaminen Suomeen. Toimme Helsingistä tuliaisina palestiinalaislasten Satusilta-ryhmämme tarinoita ja piirustuksia. Seitsemänvuotias *Ahmed Alaeddine* kertoi maaliskuussa Robin Hoodista saduttajana toimineelle Jumanalle:

- *Olipa kerran Robin Hood. Hän halusi pelastaa prinsessaa. Sitten tän Robin Hoodin kaveri, se sanoi sille, että ei kannata mennä, koska ne voi viedä sua vankilaan. Sitten Robin Hood sanoi: ”Mä haluan pelastaa prinsessaa.” Robin Hood, se meni hyökkää. Sitten se yks sotilas sanoi pomolle, että Robin Hood tulee ja hyökkää. Sitten Robin Hood meni ja hyökkäsi ja voitti paholaiset. Sitten hän pelasti prinsessaa.*

Sadutusta

Sadun lisäksi Syyrian-ryhmämme sai vastaanottaa Ahmedin tuliaisina värillään Robin Hoodista jousipyssyineen ja prinsessan linnasta.

Kahden lapsen kertoessa satuaan muut piirsivät ja värittivät kuvansa ”luonnonväreillä”. On aina yhtä kiehtovaa nähdä keksimisen ilo, kun lapset huomaavat, että he voivat värittää piirustuksensa käyttämällä esim. lehtiä, maa-ainesta, erivärisiä kukkia. Ja kukkien väriloistoa leirialueellamme riitti. Toisen päivän alussa lapsiltamme jo sujui yhteistarinan kertominen.

Ensimmäisenä päivänä otimme käyttöön blancon valkoisen mollamajan, josta pikkuhiljaa alkoi hahmottua ryhmän yhteinen nukke. Kukin lapsi kartutti sen kasvopiirteitä ja vaateusta eriväristen huopakynien avulla. Nukke sai myös vaatekerran vihreistä luonnonmateriaaleista.

Nuken piti tietenkin saada nimi. Jokainen lapsi teki ehdotuksensa, joista onnetarena toiminut vapaaehtoistati veti esiin nimen *Ayub*. Parempaa nimeä onnetar ei olisikaan voinut valita Satusilta-ryhmän nukkele. Nimi merkitsee sanansaattajaa. Lisäksi leirin johtajan etunimi oli *Ayub*. Myöhemmin *Ayub*-nukke sai korean juhlapuvun ja –hatun kirkasvärisistä karkkipapereista.

Kaikilla omat tarinansa

Ayub sai oman roolinsa sadutuksessa. Hän haastatteli aamulla lapsia. Lapset kertoivat hänelle, miten olivat nukku-neet, mitä unta olivat nähneet. Satu voi olla myös uni. Pyörätuoliin sidottu tyttö

kertoi *Ayubille* nähneensä unta, jossa hän oli koulussa ja käveli.

Ali Khalife, Muhamed Jede, Samah Muhamed ja Ayub Eskandarani kertoivat *Ayub*-nukkeen tarinan ryhmän kolmantena päivänä:

- Olipa kerran poika, jonka nimi oli Ayub. Kaikki lapset pitivät hänestä, koska hän oli kiltti heille kaikille. Eräänä päivänä Ayub muutti pois kylästä. Lapset olivat surullisia, ja Ayub oli myös surullinen, koska kaikki kaverit ja kiltit lapset jäivät eikä hän ehkä näkisi heitä enää koskaan.

Uudessa paikassa Ayub sai paljon uusia kavereita. Ayub oli hyvin köyhä poika ja hän halusi syödä. Hän avasi vihanneskaupan eikä enää ollut köyhä. Hänestä tuli aikuinen ja hän meni naimisiin ja sai paljon lapsia. Joka viikko hän lähti puutarhaan, jossa oli paljon kauniita kukkia. Hän nauttii, kun hän katsoo kukkia.

Sitten hän auttoi köyhiä. Ja kun hänellä oli paljon rahaa, hän päätti lähteä takaisin sinne, missä hän asui ennen. Kun hän lähti sinne, kaikki vanhat kaverit olivat hyvin iloisia.

Eräänä päivänä Ayub sairastui pahasti ja päätti antaa kaikki rahansa köyhille ja sairaille ihmisille. Sitten hän kuoli. Ja kaikki ihmiset auttoivat Ayubin lapsia, koska heillä ei ollut rahaa ja he olivat köyhiä. Ayubin perhe asui pienessä talossa.

Loppu.

Ayubin juhlakostyymia varten valmistimme pitkän pöydän mittaisen ”kan-

kaan” karkkipapereista ja kontaktimuovista. Sitä jäi yli niin paljon, että se riitti liivimateriaaliksi ryhmän pienimmälle tytölle. Mallikappale saavutti suuren suosion. Siirryimme tehdasmaiseen tuotantoon ”kankaan” valmistamisessa. Jokainen ryhmäläinen sai omien mittojensa mukaan räätälöidyn juhlaliivin. Ja niissä lapsemme tosiaan ylpeinä esiintyivät leirin loppujuhlassa.

Myös uimarannan kivet kertoivat tarinansa. Jokainen lapsi haki oman kivensä. Yhtaikaa kukin pani kiven korvalleen ja kuunteli, mitä sillä oli sanottavana. Se oli hiljaisin hetki koko leirin aikana. Jonkun kivi kysyi, mitä kuuluu, ja toivotti ystävällisesti näkemiin. Koska lounas oli pian tulossa, 12-vuotiaan *Muhammed Alkhatibin*:

-Kivi sanoi minulle: ”Mene syömään, löydät broilerin pöydältä.” Sitten minä söin broilerin ja koivet. Loppu.

Myös *Ayub*-nukke halusi syödä. Hänen tarinassaan on leiriin liittyviä heijastuksia. Mutta se kertonee myös jotain yleisempää rutiköyhien ja menetyksiä kokeneitten palestiinalaislasten peloista ja toiveista. Satunsa he halusivat välittää meille Suomeen, samoin kuin piirustuksensa. Niistä on valmistettu sarja postikortteja, joita myydään PSV:n Satusilta-verkoston hyväksi. Kysykää allekirjoittaneelta.

TEKSTI JA KUVAT KIRSTI PALONEN
kirsti.palonen@welho.com

Ota yhteyttä

Arabikansojen ystävyysseura ry

PL 698, 00101 Helsinki

Elina Wallin: 041-459 4386

Jäsenmaksu v. 2005: 10 euroa

jäsenmaksutili:800012-166 9356

www.kaapeli.fi/akys

nettisivujen kautta voi AKYSille lähettää viestejä.

AKYSin tukitilit:

Kummilapset: 800011-123 0002.

Leirilapsi leikkiin mukaan- päiväkotikeräys: 800017-474 746.

Palestiinan lapsidiabeetikot: 800013-990 505.

Sosiaalityöntekijöiden kummirengas: 800015-300 182

Arabialaisen musiikin lähteillä

Arabialaisessa nykymusiikissa voi kuulla monia piirteitä vanhasta arabialaisesta taidemusiikista. Siinä yhdistyvät arabialaisen musiikkiperinteen mukaiset tekijät ja länsimaisen kevyen musiikin tekijät. Eri arabimaiden kansanmusiikista voi löytää myös monia yhdistäviä tekijöitä kuten koristeellinen melodiikka, monimutkainen rytmikka ja kireä laulutapa. Esittelen tässä joitakin arabialaisen taidemusiikin piirteitä.

Taidemusiikin historiaa

Ensimmäiset lähteet arabialaisesta musiikista kertovat *huda* –karavaanilauluista, joille rytmin antoivat kamelien askellus sekä runomitta. Tästä kehittyivät koristeltu muoto *nasb* sekä taiteellisemmin improvisoitu *ghina murtajal*. Lauluja kehittivät kauppakaupungeissa orjat sekä erityisesti qaina –laulajatytöt.

800-luku oli tärkeä kausi arabialaiselle musiikille. Tällöin syntyi taiturimaisten laulajien ja soittajien ammattikunta. Tänä aikana kehitettiin myös arabialaisen musiikin teoria. Teorian luojat kehittivät monimutkaisia matemaattisia säveljärjestelmiä, joista yksi oli neutraali terssi, joka on edelleen tunnusomainen arabialaiselle musiikille. Neutraali terssi on sävel, joka huojuu duurin ja mollin välillä olematta selvästi kumpaakaan. Valloitusretket v. 632-850 toivat arabialaiseen musiikkiin vaikutteita mm. Kreikasta, Roomasta ja erityisesti Persiasta.

Arabialainen musiikki on jakautunut länsi- ja itäarabialaiseen musiikkiin, joilla on eronsa vielä tänäkin päivänä. Ero juontaa juurensa jo 800 –luvulle, jolloin taitava muusikko ja musiikin kehittäjä *Zirayb* joutui pakenemaan Andalusiaan, jonne hän perusti kuuluisan musiikkikoulun. Marokkolaisessa, tunisialaisessa ja algerialaisessa musiikissa on piirteitä andalusialaisesta perinteestä.

Melodia ja rytmi

Arabialaisen musiikinteorian keskeisiä käsitteitä on *maqam*, jolle ei ole selkeää ja yksiselitteistä länsimaista määritelmää. *Maqam* on laulu- ja soitinimprovisaation pohjana oleva moodi, joka koostuu tietyistä sävelistä ja näiden välisistä intervaleista. Jokainen *maqam* edustaa tiettyä tunnetilaa. Länsimainen musiikki perustuu 18 rytmiiin, duureihin ja molleihin, kun taas arabialainen musiikki rakentuu 70 *maqamista* ja 111 rytmistä.

Rytmi on arabialaisessa musiikissa sanojen luonnollisen lausumisen mukainen tai soitinmusiikissa kuviteltuja sanoja jäljittelevä. Runous on vähintäänkin piilevänä mukana jokaisessa musiikkiesityksessä. Klassisessa sävellyksessä on lisäksi rummuille oma rytmikaava *iqā*, joka voi pisimmillään sisältää jopa 176 yksikköä.

Soittimet

Taidemusiikista voidaan löytää kolme pääsoitinta, joilla on omat tehtävänsä. *Nai –huilu* tuo kirkautta musiikkiin, *qanunin* tehtävänä on luoda menevyyttä ja *ud-huuttu* toimii bassona.

Ud-luuttu

Ud-nimitys tulee arabiankielisestä *al'ud* –käsitteestä, joka tarkoittaa puusta tehtyä.

Ud-luuttun oteleudassa ei ole kieliä kuten kitarassa, vaan sen kaula on sileä. Tämä soitin on kaikukopaltaan puolipäärynän muotoinen maljakaulaluuttu. Alun perin ud on persialaisen luuttun, *barbatin*, jälkeläinen. Nykyisin ud -luuttua käytetään vain Lähi-idässä ja läntisessä Pohjois-Afrikassa. Ud-luuttua soitetaan kotkansulalla, muovi- tai sarviplektralla. Siinä on viisi tai kuusi kaksoiskieltä ja joskus lisätään vielä seitsemänneksi bassokieli. Sormilaudan sillattomuus mahdollistaa arabialaisen taidemusiikin käyttämien makromodaalisten asteikkojen käytön.

Qanun

Qanun on arabialaisella kulttuuri-alueella soitettava laatikkositra. On todennäköistä, että suomalainen kannel on kehittynyt siitä. Qanunin kielet olivat alun perin suolta, nykyisin käytetään nailonia ja joskus

metallia. Siinä on tavallisesti 72 suolikieltä, jotka on järjestetty 3 -kielisiin kuoroihin. Kieliä soitetaan kahdella etusormella, joihin on kiinnitetty plektrat. Qanun pidetään soittaessa soittajan polvilla tai pöydällä viritysruuvit soittajan vasemmalla puolella, pisin kieli lähinnä soittajaa. Viritysruuvin ohella soittimessa on pikavirittimä, joilla qanun saadaan viritettyä nopeasti soittavan *maqamin* mukaan.

Nai –huilu

Nai -huilu on arabimaailman vanhimpia soittimia. Huilu on todennäköisesti kotoisin Lähi-idästä ja siitä löytyy mainintoja yli 5 000 vuoden takaa. Se on noin 20-80 cm pitkä ruokoputki, jossa on kuusi reikää sormille ja yksi peukalolle. Huilun yläpäässä on terävä särmä, jonka yli puhallettaessa ääni syntyy. Ylä-äänit syntyvät voimakkaan puhalluksen seurauksena. Soittamiselle tyypillistä on jatkuvan äänen tuottaminen. Nai –huilun soittaminen on erittäin vaikeaa ja vaatii paljon harjoittelua. Taitavat soittajat saavat kuitenkin huilusta irti monen oktaavin soittoalueen. Huilua käytetään lähinnä arabialaisessa taidemusiikissa, mutta myös kansanmusiikissa.

Lisäksi arabialaisessa musiikissa käytetään viuluja, erilaisia lyömäsoittimia kuten *duff* –kehärumpua ja ruokkurumpu *darabukkaa*, *riqq* tamburiinia ja ruokolehtisoittimia kuten *zummarā*.

Laulajia

Yksi tunnetuimpia arabialaisia artisteja on egyptiläinen *Umm Khulthum*, jota rakasti koko arabialainen maailma. Tunnettuja ovat myös libanonilaiset *Fairouz* ja *Wadi al Safi*, joiden laulut perustuivat vanhaan andalusialaiseen *muwashshah* –laulumuotoon.

Länsiarabialaisen rai –musiikin tunnetuimpia edustajia ovat *Cheb Khaled* ja *Cheb Mami*.

Tämän hetken suosituimpia pop-tähtiä ovat egyptiläiset *Amr Diab* ja *Hisham Abbas*, irakilainen *Kazem Al Saher* sekä naisartistit *Elissa* ja *Najma Karam*

ELINA WALLIN

LÄHTEET:

LEIF KARLSSON: ARABIALAINEN MUSIIKKI
(TEOKSESSA ISLAMILAINEN KULTTUURI)

SATU KEKKI: ISLAMIN MAIDEN MUSIIKKI/
WWW.MOPEDKOULU.FI/KULTTUURIT/ISLAMINMUSIIKKI.HTML

MARJA-LEENA SUVANTO/
WWW.TUHATJAYKSIASKELTA.FI

Jo ennen sotaa oli Lähi-itää tunteville tuskallista ymmärtää, että USA:n uhkaama demokratian levittämisen nimiin, ja Irakin väitettyjen joukkotuhousohaseiden hävittämisen savuverhoon verhottu imperialistinen raaka-ainesota Irakissa uhkaa syöstä, paitsi Irakin, niin paljon laajemmankin alueen Lähi-idässä sekasortoon. Nyt nämä joskus yltiö-pessimistisiksi tai tuomiopäivän pa-suunoiksi leimatut pelot ovat enemmän kuin todellisia. Irak valmistautui sinne ulkoa päin sodalla pakotettuun ”demokratian aamunkoittoon” lähihistoriansa syvimmissä yhteiskunnallisissa kriisissä äänestäessään lokakuun 15. päivänä esityksestä maan perustuslaiksi.

Kävipä äänestyksessä, jonka lopulliset tulokset eivät tätä kirjoitettaessa ole vielä tiedossa, kuinka tahansa, on Irak arvioni mukaan yhä selvemmin matkalla kohti nykymuotoisen valtiokokonaisuutensa hajoamista. Totta tietysti on, että nykyinen Irak on brittien luomus. Jotkut sanovat, jopa aika perustellusti, että Irak on alueella aikanaan vaikuttaneen brittivakoojan *Gertrud Bellin* piirtämä valtio. Siirtomaavallan kaudella Lähi-idän kartalle tarvittiin läänityksiä brittien kanssa yhteistyössä olleille kuningassuvuille. Näitähän ovat useimmat Persianlahden monarkiat edelleenkin. Tällainen ”kruunnsiirtomaa” oli Irak vuoteen 1958, jolloin sotilaat kaappasivat vallan ja lakkauttivat monarkian.

Aikanaan keinotekoisesti luodun Irakin hajottaminen kuitenkin hyvin todennäköisesti moninkertaistaisi ne kauhut, jotka nähtiin entisen Jugoslavian hajottamisen yhteydessä, ja johtaisi katkeraan taisteluun eri uskonnollisia suuntauksia, etnisiä ryhmiä ja maan monia vähemmistökansallisuuksia edustavien armeijoiden ja joukkioiden välillä. Jugoslavian hajoamisotien yhteydessä paljon käytetty termi ”etninen puhdistus” merkitsisi Irakin tausta huomioiden miljoonien ihmisten karkottamista asuinpaikoiltaan kun tämän ensimmäisen maailmansodan jälkitilanteen alueella synnyttämän kansallisvaltion tilalle alettaisiin kuroa kasaan etnisesti tai uskonnollisesti puhtaita alueita.

Tämä on todellinen kauhukuva, erityisesti pienempien etnisten ja uskonnollisten ryhmien kannalta katsoen – ja näitä ryhmiä Irakin kaltaisessa Lähi-idän monituhatuotisen kulttuurin, uskontojen ja kansainvaellusten ja aluetta historian eri vaiheissa hallinneiden valtioiden perintöä historiassaan kantavassa Mesopotamiassa riittää.

Nytkin Irakin monet kristittyä vähemmistöä edustavat kirkot ja suuntauks

Irakin syvenevä kriisi

ovat joutuneet todelliseen tulikokeeseen ja yhä pahenevaan kierteeseen maan hajoamisen paineissa. Irakin kristityillä on hyvin selvästi ollut irakilainen identiteetti, heillä oli jopa keskeinen osuus irakilaisen ja yleisarabialaisen arabinaationalismin synnyssä, jopa Baath-puolueen ideologian muotoilemisessa.

Nykyään voi tuntua uskottomalta, mutta tärkeä osuus irakilaisen arabinaationalismin muotoilemisessa oli aikanaan Irakin tuolloin vielä suurella, lukumäärältään pitkälti toiselle sadalle tuhannelle nousseella juutalaisvähemmistöllä. Pieni sirpale tästä aikanaan tärkeästä vähemmistöstä on edelleenkin Irakin monien uskonnollisten ryhmien joukossa, eikä heidänkään asemansa ole tällä hetkellä kadettava.

Irakin kohdalla on perustellut syyt pelätä, että amerikkalais miehityksen aloittama kaaos lopettaa kansallisvaltio Irakin historian. Kysymys on tämän valtion elämästä ja kuolemasta.

Koskahan maailma alkaa nähdä, että sotilaalliset interventiot milloin millenkin puolelle maailmaa ja yhteiskuntien perusrakenteiden järkyttävä pirstominen sodilla milloin minkäkin kauniin asian – demokratia, ihmisoikeudet, humanitaarinen interventio, rauhaan pakottaminen, viime vuosina terrorismin torjuminen tai jopa taas, valkoisen miehen taakan taapaan, sivistyksen puolustaminen barbariaa vastaan ja mitä muuta olemmekaan kuulleet – nimissä, jättää aina jälkeensä sukupolvien levottomuuden ja vihan. Eiköhän Somalian, Kosovon, Afganistanin, Tshetshenian ja monien muiden näiden uusien ”humanitaaristen” oppien koealueiden kokemus kertoisi jo korutonta kieltä, jos ylimieliset, nykymaailmassa harhaanjohtavasti kehittyneiksi kutsuttujen valtioiden johtajat sitä nöyrytyisivät kuuntelemaan.

Näitä alueita nyt hallitsevat marionetit tuntuvat pelkäävän eniten omaa kansaansa, he eristäytyvät muurien ja miehittäjä-armeijoita tai

nykyaikaisesti niiden toimintaa tukevia alihankkijoita eli yksityisiä turvapalveluita tarjoavien yritysten toimittamien henkivartijoiden ketjujen taakse. Irakissa perustuslain äänestykseen valmistellut ”demokraattinen” kansanedustuslaitos ja ”kansanvaltainen” hallitus toimivat Bagdadissa täysin suljetulla alueella, joka on enemmän osa USA:ta kuin Irakia. Ei ihme jos uskottavuus ja legitimitetti eivät Irakissa ole kunnossa.

Irakissa juuri alkanut maan entisen pitkäaikaisen johtajan, Saddam Husseinin, eliminointiin pelottavasti viittaava oikeusfarssi tulee osaltaan nopeuttamaan hajoamiskehitystä. Saddamin hahmo on oikeudessakin monille irakilaisille, täysin riippumatta heidän etnisestä tai uskonnollisesta taustastaan, isänmaallisen ja maan etuja jopa avointa imperialismia vastaan puolustaneen johtajan hahmo. Pohjoisen kurdien ja etelän shiojen sinänsä ymmärrettävät ilohuudot ja vaatimukset Saddamin julkisesta telotamisesta ovat myrkkyyä maan sunniväestölle.

Vihi lisääntyy, uskontoryhmien ja etnisten ryhmien väliset murit nousevat korkeammiksi, hallitsevat pelkäävät muuriensa ja turvakaartiensa takana – tätä irakilaisille markkinoidaan vapautena ja demokratiana. Olisikohan syytä pysähtyä miettimään, mitä näillä termeillä nykymaailmassa oikein kaiken propagandan sumussa mahdetaan tarkoittaa?

20.10.2005

PERTTI MULTANEN

HELSINGIN YLIOPISTO

KEHITYSMAATUTKIMUKSEN LAITOS

KUVA: KARE POHJAVIRTA

AKYS liittyi v. 1984 WHO:n terveydenhuoltoprojektiin Etelä-Jemenissä. Projekti aloitettiin, koska haluttiin tukea köyhää arabimaata, jossa hallitus politiikallaan edistää perusterveydenhuollon levittämistä ja mm. naisten oikeuksia. Projekti jatkui 1990-luvun alkupuolelle. Tuona aikana parikymmentä AKYSin lähettämää terveydenhuoltoalan työntekijää työskenteli Al Ghaydan kaupungin sairaalassa. AKYSin hallituksessa yhä istuvat *Cristina Dahl-Hämäläinen* ja *Maria Westerland* kuuluivat niiden tarmokkaiden sairaanhoitajien joukkoon, jotka lähtivät matkaan.

Istuin illan Marian kanssa kyselemässä Jemenin kokemuksista. Maria toimi siellä leikkaussalin hoitajana yhteensä parin vuoden ajan. Jo ennen kuin matkalle pääsi lähtemään, tarvittiin melkoisia valmisteluja. Jemenissä ollut *Marja-Leena Oraby* evästi Mariaa Jemenin kulttuurista ja tavoista sekä auttoi keräämään lahjakonttia, johon Maria sai mm. perusteellisen lääkekirjan sekä sairaanhoitajan leikkaussalitarvikkeita. Myös lääkkeitä Maria vei mukanaan, vaikka niiden asianmukainen säilytys tuotti melkoisesti ongelmia. Viemiset tulivat tarpeeseen. Perillä kaikista lääkkeistä oli huutava pula. Jemenin terveysministeriö toimitti sairaalaan lääkkeitä kerran kuussa, mutta ne eivät riittäneet koko kuukaudeksi. Esimerkiksi kivunlievitykseen oli joskus ainoa keino työntää märkä rätki potilaan suuhun.

Al Ghaydan kaupungin sairaala oli pieni, mutta periaatteessa siellä olivat ne toiminnot, mitä tulee ollakin eli laboratorio, leikkausosasto, synnytysosasto, lasten osasto, naisten osasto ja miesten

Sairaanhoitajana Jemenissä

osasto. Kaikkiaan vuodepaikkoja oli noin 40, mutta usein potilaita jouduttiin pitämään ylipaikoilla. Potilaille sairaalahoido oli maksutonta. Työyhteisöön kuului jemeniläisten ja suomalaisten lisäksi intialaisia, ranskalaisia ja kuubalaisia työntekijöitä. Parhaimmillaan suomalaisia oli neljäkin yhtä aikaa. Välillä Maria edusti Suomea yksin, mutta näin kertoessaan Maria muistaa samalla korostaa, miten suuren työpanoksen monet muut suomalaiset Jemenissä tekivät.

Suomalaiset moniosajina

Suomalaiseen steriiliin sairaalaympäristöön tottuneelle paikalliset siisteysnormit olivat järkyttäviä.

Jätehuoltoa ei ollut lainkaan. Maria muistaa, miten leikkaussalistakin jätteet heitettiin ronskisti suoraan ikkunasta ulos. Puhtauslaitoksena toimivat villieläimet, jotka tulivat aterioimaan kaiken syötäväksi kelpaavan. Ensimmäinen homma suomalaisilla olikin saada aikaan edes alkeellinen sairaalahygienia. Suomalaisten toimesta sairaalan viereen kaivettiin kuoppa, jossa palavat jätteet poltettiin. Neuloja ja lasipulloja ym. palamattomia jätteitä ryhdyttiin kaivamaan maahan.

Sairaanhoitajan töiden kirjo oli muutenkin laaja. Kaikki mitä voitiin tehdä, myös tehtiin itse. Sähköä oli useimmiten saatavana vain yöaikaan ja niinpä Maria saattoi öisin keitellä suola-sokeriliuosta potilaille. Kuumuuden vuoksi yöllä jaksoi usein uurastaa paremmin kuin päivällä, jolloin oli pakko pitää siestää.

Maria teki tarvittaessa myös remont-

KUVA: MARIA WESTERLUND

Sairaalan väki vapaalla.

tihommia sekä ompeli leikkaussaliin liinoja, pukuja ja suusuojuksia, joihin kangasta hankittiin suurissa 30 metrin pakoissa.

Ympärileikkaustraditio lisää synnytysvaikeuksia

Leikkaussalissa hoidettiin sekä onnettomuuden uhreja että sairauspotilaita. Mieleenpainuvimpia olivat ne päivät, jolloin lapsia autettiin maailmaan sektioilla. Yleensä Jemenissä raskaudet hoidettiin kotona. Jos tuli ongelmia, tultiin kuitenkin sairaalaan. Vaikka Jemenissä ei yleensä harjoiteta ympärileikkausta, se on ongelma köyhällä rannikolla ja al-Ghaydan maakunnassa. Maria joutui

Yhteydenottokortti

- Haluan liittyä Arabikansojen ystävyyssseuraan
 Ilmoitan muuttuneet yhteystietoni

Nimi
 Osoite

Sähköpostiosoite
 Puh, nro

- Haluan tietoa AKYS:ista Haluan AKYS:in sähköpostilistalle,
 Haluan tietoa kummitoiminnasta jossa tiedotetaan ajankohtaisista asioista.

monet kerrat todistamaan, miten ympärileikkaukset lisäsivät tulehduksia ja synnytyksen riskejä sekä äidille että vauvalle.

Ilon hetkiä koettiin, kun sektioilla saatiin maailmaan terve vauva. Sukukeskeisen arabitavan mukaan koko suku saapui sairaalaan juhlimaan tulokasta.

Mahtavinta olivat ihmiset

Jemenissä ihmisten käytös on julkisilla paikoilla kovin pidättyväistä. Arabikulttuurin mukaisesti miehet ja naiset eivät koskaan kulkeneet käsi kädessä. Naiset olivat ulkona tiukasti vaateetettuja, jopa peltotöitä tehdessään. Kun perheeseen saapui miespuolisia vieraita, naisten roolina oli huolehtia kestityksesestä, mutta pysyä muuten poissa vieraiden katseilta. Maria kylläili perheissä sairaalan muun henkilökunnan mukana ja sama näytelmä toistui joka kerta. Isäntä ja vieraat istuivat mukavasti lattialla ja nauttivat talon naisten erinomaisesta tarjoilusta, mutta ei edes se, että vieraiden joukossa oli ulkomaalaisia naisia, saanut jemeniläistä vaimoa tai tyttäriä liittymään vieraiden seuraan.

Ja kuitenkin päällimmäisenä muistikuvana koko ajasta Marialla on ihmisten yhteisöllisyys, spontaani vieraanvaraisuus ja suomalaiselle melkein häkellyttävä riehakkuus. Maria muistelee, miten hän kerran basaarissa osti itselleen kangasta ja sai saman tien kutsun myyjän kotiin naisten kutsuille. Kutsuilla naiset olivat upeissa ”kevytkenkäisissä” vaatteissa, hiukset auki. Kaikki tanssivat, jopa isoäiti esitti hulvattoman napatans-

Arabian niemimaan eteläkärjessä sijaitseva Jemen on alueen väkirikkain, mutta taloudellisesti köyhin maa. Jemen eroaa naapureistaan Saudi-Arabiasta ja Persianlahden pienistä emiiri- ja sulttaanikunnista myös poliittiselta järjestelmältään. Jemenissä on parlamentaarinen monipuoluejärjestelmä, ja siellä on naisilla ollut jo 1970-luvulta lähtien ääni- ja vaalioikeus. Maassa on myös vilkas kansalaisjärjestökenttä ja suhteellisen vapaa lehdistö. Koko arabimaailmalle positiivista esimerkkiä näyttävä Jemen on kuitenkin Suomessa alueen maista ehkäpä vähiten tunnettu, koska tiedotusvälineet uutisoivat harvoin myönteisiä asioita tästä maailmankolkasta.

Muodollisesti Jemenissä on toteutettu lähes kaikki länsimaiden demokraattiselle järjestelmälle asettamat vaatimukset. Kuitenkin kansanvalta on Jemenissä vielä kaukana.

Jemenin tasavalta perustettiin 1990, kun Jemenin arabitasavalta eli Pohjois-Jemen ja Jemenin kansandemokraattinen tasavalta eli Etelä-Jemen yhdistyivät rauhanomaisesti. Saksan yhdistymismallista poiketen yhdistymisessä kunnioitettiin kummankin osapuolen olemassa olevia lähtökohtia, ja luotiin kokonaan uuteen perustuslakiin pohjautuva tasavalta. Perus-

sin. Naisten keskinäisissä juhlissa oltiin täydellisen estottomia ja railakkaita.

Perjantai oli Jemenissä vapaapäivä. Silloin ajettiin usein rannalle nauttimaan vedestä ja ihailemaan vaikkapa jättiläiskilpikonna. Rannalla viihdyttiin ennen muuta iltaisin ja öisin. Päivällä lämpötila saattoi kivuta jopa 58 asteeseen ja paljain jaloin kävely tuotti rakkoja jalkapohjiin. Joskus rannalla saattoi kokea yllätyksellisiä juhlahetkiä, kuten kerran, kun siellä esiintyvä ryhmä lauloi selvällä suomenkielellä ”Oli hepokatti maantiellä poikittain”. Sairaalan suomalainen anestesia- ja lääkäri oli opettanut kavereita.

Persianlahden sota keskeytti työt

Vuonna 1991 AKYS joutui kotiuttamaan kaikki Jemenin työntekijät, sillä paikalliset isännät eivät voineet taata suomalaisten turvallisuutta Persianlahden kriisin takia. Myöhemmin kesällä sinne kuitenkin lähti vielä porukka, joka hoiti projektin loppuun Jemenin sairaalaviranomaisten kanssa.

Maria muistelee, miten Salem, kaunis nuori mies, tuli kysymään mitä Maria haluaisi läksiäislahjaksi. Maria vastasi piloiltaan, että paikallisten sotilaiden kauniin baretin. Kuinkas ollakaan, jo samana iltana Salem saapui kainalossaan baretti, jonka hän oli nuoren miehen ketteryudella hankkinut Mariaa varten läheisestä varuskunnasta. Baretti on Marialla yhä.

HAASTATELU: ILONA JUNKA

tuslakiluonnos oli jo pari vuosikymmentä aiemmin hyväksytty molemmissa maissa. Se saatettiin voimaan yhdistymisen yhteydessä pidetyn kansanäänestyksen jälkeen.

Kansanäänestystä boikotoi pieni islamistinen ryhmä, joka vastusti ilmausta ”lainsäädännön päälähteenä on shari”a” vaatien muotoiluksi ”lainsäädännön ainoana pohjana on shari”a”. Boikotilla ei ollut mitään merkitystä, koska reilusti yli 90 prosenttia äänestäjistä kannatti perustuslakia. Sitä kuitenkin korjattiin vuoden 1994 sisällissodan jälkeen palkintona islamististen voimien pohjoisjemeniläiselle osapuolelle antamasta tuesta, kun etelän irrottautumisyrittäminen oli saatu sotilaallisesti murskatuksi. Sisällissota johtui siitä, että pohjoisjemeniläisen presidentin Ali Abdullah Salihin ja hänen puolueensa GPC:n (Yleinen kansankongressi) valta yritys ylittivät yhdistymisessä sovitun balanssin.

LÄHDE: IHMISOIKEUDET JA ISLAM (TOIM.) KRISTINA KOUROS JA SUSAN VILLA. HELSINKI: LIKE KUSTANNUS 2004, OTE ARTIKKELISTA: ”LAIT OVAT NAISEN PUOLELLA, MUTTA OIKEUS EI” KIRJ. SUSANNE DAHLGREN

Palautus:

Arabikansojen ystävyysseura
PL 698
00101 Helsinki

postimerkki